

Prop. 118 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven

*Tilråding fra Arbeidsdepartementet 25. mai 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeidsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

I proposisjonen foreslås noen mindre materielle endringer og presiseringer, samt enkelte lovtekniske justeringer.

Endringene i folketrygdloven gjelder:

- rett til pleiepenger etter § 9-12 for å yte hjemmepleie til syke personer i livets slutfase, som i dag er begrenset til nære pårørende (familie), utvides til å omfatte også nærstående personer utenfor slektskap/familie.
- presisering av §§ 11-6 og 11-8 for å tydeliggjøre sammenhengen mellom regelverkene om arbeidsrettede tiltak og arbeidsavklaringspenger.
- heving av beløpsgrensen for å unnlate tilbakekreving av feilutbetalinger etter § 22-15.

I arbeidsmiljøloven §§ 12-10 og 17-5 foreslås begrepet "nære pårørende" erstattet med "nærstående" som følge av forslaget til endring i folketrygdloven § 9-12.

Forslaget knyttet til pleiepenger etter folketrygdloven § 9-12 gjelder en utvidelse av retten til

pleiepenger, og er således til gunst for dem endringen gjelder for. Forslaget knyttet til arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven §§ 11-6 og 11-8 er en klargjøring av regelverket, og påvirker ikke den materielle rettstilstanden. Forslaget om å heve beløpsgrensen for når Arbeids- og velferdsetaten kan unnlate å tilbakekreve feilutbetalinger etter folketrygdloven § 22-15, er en administrativ forenkling som også vil være til gunst for dem endringen gjelder for. Departementet har på denne bakgrunn ikke ansett det som nødvendig å sende endringsforslagene på alminnelig høring.

2 Rett til pleiepenger ved pleie i livets slutfase – utvidelse av personkretsen – folketrygdloven § 9-12 mfl.

2.1 Innledning

Departementet foreslår å utvide kretsen av personer som etter folketrygdloven § 9-12 kan få rett til pleiepenger ved hjemmepleie av nære pårørende i livets slutfase. Forslaget innebærer at også personer utenfor familierelasjoner kan få rett til pleiepenger når pleien er ønsket av den døende.

2.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Folketrygdloven § 9-12 gir rett til pleiepenger til yrkesaktive personer som pleier en nær pårø-

rende i hjemmet i livets slutfase i inntil 60 dager for hver pasient. Det er adgang til fleksibelt uttak av pleiepenger, hvilket innebærer at ytelsen ikke behøver å tas ut i et bestemt angitt tidsrom, men kan tas ut i intervaller (f. eks. enkeltdager over flere uker) dersom det er hensiktsmessig i det enkelte tilfelle. Det er også adgang til å fordele pleiepengedagene mellom flere nære pårørende. Pleiepengeretten er imidlertid begrenset til samlet 60 dager pr pasient.

Begrepet "nær pårørende" er ikke nærmere definert i lov eller forskrift. Departementet uttalte imidlertid følgende i Ot.prop. nr. 44 (1989–99): "Som nær pårørende er der naturlig å regne barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre og søsken. Også samboere bør omfattes av den nye ordningen [...]". I Prop. 64 L (2009–2010) i forbindelse med utvidelse av permisjons- og pleiepengeordningen fra 20 til 60 dager, la departementet til grunn i beskrivelsen av gjeldende rett at oppramsingene ikke var uttømmende i og med at også ektefeller måtte forutsettes å være omfattet. Arbeids- og velferdsetaten har i sin praksis også forutsatt at besvogrede kan omfattes av begrepet "nær pårørende". Det er kun personer med nær familietilknytning til den syke som regnes som "nære pårørende". Dette framgår også i Prop. 64 L (2009–2010).

2.3 Departementets vurdering og forslag

Det offentlige har som utgangspunkt et overordnet ansvar for å tilby god omsorg og pleie til uhelbredelige syke mennesker. For mange pasienter er det å få omsorgfull pleie i hjemmet i slutfasen av livet verdifullt og ønskelig. Pårørende kan også selv ha et ønske om å påta seg omsorgen hjemme i terminalfasen. Hjemmepleie og omsorg er således et gode for den som blir pleiet og den som gir pleie. Imidlertid er det ikke alle som har nære familiemedlemmer som kan bidra med pleie. Pleie i livets slutfase kan også oppleves belastende, psykisk som fysisk, og være en oppgave enkelte pårørende ikke klarer eller makter å påta seg. I tillegg er det ikke alle pasienter som ønsker at nære familiemedlemmer skal forestå pleien på slutten av livet. Økt yrkesaktivitet innebærer også at flere potensielle omsorgspersoner er i arbeid.

I forbindelse med at pleiepengeretten ble utvidet fra 20 til 60 dager, ble spørsmålet om personkretsens avgrensning i § 9-12 diskutert i Prop. 64 L (2009–2010). Enkelte høringsinstanser spilte inn forslag om å utvide personkretsen til personer uten familietilknytning. Departementet vurderte det da slik at det ikke var nødvendig siden det i de

aller fleste tilfeller likevel er den nærmeste familie som forestår privat pleie, og at retten til pleiepenge i inntil 60 dager kan fordeles på flere pleieyttere innad i familien.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har imidlertid etter dette gitt tilbakemelding om at erfaringer i enkeltsaker kan tilsi at andre nærstående personer i den sykes omgivelser bør få rett til pleiepenge for å pleie i terminalfasen. Begrepet "nære pårørende" har også gitt enkelte avgrensingsproblemer som kan ha medført noe uensartet praksis i arbeids- og velferdsetaten.

Etter en fornyet vurdering mener departementet at det bør legges større vekt på behovet for å la også andre enn den nærmeste familie omfattes av retten til pleiepenger etter § 9-12. I Prop. 64 L (2009–2010) vises det til St.meld. nr. 25 (2005–2006) hvor det påpekes at de demografiske framskrivningene tilsier at det blir flere eldre med færre omsorgspersoner i nær familie. Selv om de fleste som gir pleie til døende personer vil være nær familie, vil mange kunne ha knyttet til seg andre omsorgspersoner som er mer eller like naturlige som familiemedlemmer. En utvidelse av personkretsen vil derfor videreføre ordningens intensjon om å legge til rette for at døende personer kan få omsorg og pleie i hjemmet i livets slutfase, og sikre et fortsatt gode for pleiemottakere og pleieyttere. Det vil likestille de som ikke har nær familie og sikre at de får samme mulighet som andre til å dø utenfor sykehus/hospits.

I Sverige har man en ordning med "närståendepenning". Dersom en person må avstå fra arbeid for å pleie en nærstående person som er alvorlig syk kan det innvilges "närståendepenning". Som "närstående" regnes pårørende, men også andre som har nære relasjoner til den syke, som f.eks. venner eller naboer.

Departementet foreslår på bakgrunn av ovennevnte at retten til pleiepenger skal utvides til å omfatte personer utenfor familierelasjoner ved at begrepet "nær pårørende" fjernes fra § 9-12. Retten bør likevel avgrensnes til pleie av "nærstående" personer, ettersom formålet er å støtte oppunder det gode det er å kunne gi og motta pleie i livets slutfase når pleieyter og pleiemottaker har en nær relasjon, selv om det ikke er snakk om familie.

Når det gjelder hvem som skal anses som "nærstående" mener departementet at dette fortsatt i all hovedsak vil være personer med nære familierelasjoner til den syke, men at det også vil kunne være personer som den syke har knyttet et nært personlig forhold til uten å være i slekt med. Typisk vil det kunne være venner, naboer eller

andre personer i nærmiljøet. Det avgjørende er at den syke har en så nær relasjon til pleieyter at den syke er komfortabel/bekvem med pleien. Den sykes eget ønske om hvem som skal yte pleie vil være viktig moment i vurderingen av om vedkommende skal anses som "nærstående".

Departementet er av den oppfatning at det bør stilles krav om samtykke til pleien fra den sykes side. Departementet forutsatte i Prop. 64 L (2009–2010) at det ikke var nødvendig med samtykke så lenge pleiepengeretten var forbeholdt nær familie. Når det nå foreslås å utvide personkretsen mener departementet at det bør stilles krav om samtykkeerklæring for å unngå tilfeller med uønsket pleie. Arbeids- og velferdsdirektoratet har også gitt uttrykk for at det bør stilles krav om samtykke for å forhindre at uhelbredelige syke havner i situasjoner med hjemmepleie fra uønskede personer. Et slikt krav vil også forhindre etablering av svart marked av pleietilbydere. I Sverige kreves det tilsvarende at den syke må samtykke til pleien. Et formelt samtykkekrav bør imidlertid bare kreves så sant pasienten er i stand til gi et slikt samtykke. Rent praktisk vil det være hensiktsmessig at samtykkeerklæringen framgår i eget felt på søknadsskjemaet for pleiepenger etter § 9-12, men det kan også komme til uttrykk i eget skriftlig dokument som vedlegges søknaden eller på annen skriftlig måte som er egnet til å bekrefte samtykket. Muntlige erklæringer vil imidlertid ikke være tilstrekkelig som dokumentasjon. Dersom pasienten er for syk til å klare å avgi samtykke bør dette framgå av legeerklæringen som vedlegges søknaden om pleiepenger.

Som følge av at begrepet "nær pårørende" foreslås byttet ut med "nærstående" i § 9-12, tilsier lovtekniske hensyn at dette også må gjøres i kapitelloverskriften til kapittel 9 og i lovteksten i § 2-7 tredje ledd bokstav b, § 3-26 tredje ledd bokstav e, § 9-1, § 9-3 første ledd, § 15-9 tredje ledd, § 16-8 tredje ledd, § 17-8 fjerde ledd og 22-10 andre ledd bokstav d siden det her henvises til nær pårørende etter § 9-12.

Det følger av arbeidsmiljøloven § 12-10 første ledd at arbeidstaker som pleier nær pårørende i hjemmet i livets slutfase har rett til permisjon fra arbeidet i 60 dager for pleie av den enkelte pårørende. Bestemmelsen er ment å sikre rett til fri fra arbeid i samme utstrekning som en har rett til pleiepenger. Som følge av forslaget om å utvide personkretsen i folketrygdloven § 9-12 foreslår departementet at begrepet "nære pårørende" i arbeidsmiljøloven § 12-10 byttes ut med "nærstående" slik at det blir sammenheng i regelverket.

Tilsvarende endres begrepet "pårørende" til "nærstående" sist i setningen i første ledd. Sett hen til at de fleste pleieytere fortsatt vil være blant den sykes nærmeste familie, vil den samlede belastningen på arbeidsgiverne ved en utvidelse av personkretsen være liten. Av lovtekniske grunner må også begrepet "nære pårørende" i § 17-5 andre ledd byttes med "nærstående" siden det her henvises til § 12-10.

Det vises til lovforslaget.

2.4 Iverksettelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Forslaget vil isolert sett kunne gi en viss utgiftsøkning siden personkretsen som gis rett til pleiepenger nå utvides. På den annen side vil det fortsatt være nære familiemedlemmer som i de aller fleste tilfeller ønsker å yte hjemmepleie ved livets slutt, og disse har allerede rett til pleiepenge etter § 9-12. Det er også slik at pleiepenger ytes til en person om gangen, slik at antall dager til fordeling pr pasient ikke vil øke. Samtidig innebærer forslaget at omsorgsbyrden vil kunne fordeles på flere personer slik at fravær fra arbeid kan bli kortere pr. person. Avgrensningsproblematikken knyttet til begrepet "nære pårørende" har videre medført at praktiseringen av bestemmelsen har vært noe ulik i Arbeids- og velferdsetaten. I enkelte tilfeller har allerede nærstående personer fått rett til pleiepenger uten å være nære familiemedlemmer. Departementet mener videre at forslaget vil innebære en avlastning av helsevesenet ved at døende personer gis mulighet til å bli pleiet av nærstående i hjemmet i stedet for i helseinstitusjon med de utgiftene det medfører. Departementet antar således at lovendringsforslaget samlet sett ikke vil få store økonomiske konsekvenser.

Departementet mener at det er rimelig at syke personer som ikke har nære pårørende, dvs. familiemedlemmer, som kan påta seg pleieoppgave skal få samme mulighet til det gode det er å bli pleiet i hjemmet i livets slutfase som syke som har nære familiemedlemmer. Det at syke uten nære slektninger likestilles med syke med nære slektninger vil etter departementets mening, gi en mer rettferdig og forutsigbar ordning for pleie og omsorg i terminalfasen.

Endringen vil ikke ha nevneverdige administrative konsekvenser.

3 Rett til arbeidsavklaringspenger – presisering i folketrygdloven §§ 11-6 og 11-8

3.1 Innledning

Departementet har startet et større arbeid med å forenkle regelverk som Arbeids- og velferdsetaten forvalter. Departementet mener at dette sammen med moderniseringen av Arbeids- og velferdsforvaltningens IKT-systemer vil gjøre Arbeids- og velferdsetaten enda bedre i stand til å realisere målene med NAV-reformen. Departementet er i denne forbindelsen blitt oppmerksom på at det er dårlig sammenheng mellom folketrygdloven § 11-6 Behov for bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid, § 11-8 Aktivitet med sikte på å komme i arbeid og systemet for tildeling av arbeidsrettede tiltak. Departementet foreslår derfor at §§ 11-6 og 11-8 endres slik at sammenhengen blir tydeligere.

3.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Målet med arbeidsavklaringspenger er å få flest mulig forttest mulig inn i aktive og arbeidsrettede løp og over i arbeid. For å nå dette målet brukes aktiv behandling, arbeidsrettede tiltak og annen arbeidsrettet oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.

Alle som henvender seg til et NAV-kontor og som ønsker eller har behov for bistand for å komme i arbeid, har en lovfestet rett til å få vurdert sitt bistandsbehov, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a. Brukere som har behov for en mer omfattende vurdering, har rett til en arbeidsevnevurdering. Brukeren skal få en skriftlig vurdering av hva slags arbeid som skal være målet, behovet for bistand for å komme i arbeid, om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er ned-satt og hvilken type bistand som kan være aktuell. Brukeren kan påklage dette vedtaket dersom han eller hun er uenig i vurderingen. Brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov, har rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid (aktivitetsplan). Arbeids- og velferdsetaten vil deretter vurdere om det finnes et nødvendig og hensiktsmessig tiltak og om brukeren kan prioriteres til dette. Arbeids-evnevurderingen vil også gi grunnlag for å vurdere hvilken livsoppholdsyttelse personen skal ha mens vedkommende deltar på tiltak.

Gjeldende rett

Etter § 11-6 er et av vilkårene for å få rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggstønader at personen har *behov for*

- aktiv behandling (bokstav a) eller
- arbeidsrettede tiltak (bokstav b) eller
- at personen etter å ha prøvd slike tiltak fortsatt får arbeidsrettet oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten (bokstav c).

Arbeidsavklaringspenger gis etter § 11-13 bl.a. i perioder der et av vilkårene i § 11-6 er oppfylt. Brukere som ikke får tildelt et arbeidsrettet tiltak, vil ikke fylle vilkåret i § 11-6 om behov for tiltak. Arbeidsavklaringspenger kan også gis i nærmere angitte venteperioder. Tilleggstønader gis bare i perioder der personen deltar på arbeidsrettede tiltak.

Etter § 11-8 er det et vilkår for rett til ytelsene at medlemmet bidrar aktivt i prosessen med å komme i arbeid. Kravene til egenaktivitet skal fastsettes ved innvilgelse av ytelsene og tilpasses den enkeltes funksjonsnivå.

Etter forskrift 11. desember 2008 nr. 1320 om arbeidsrettede tiltak mv. skal et arbeidsrettet tiltak være nødvendig og hensiktsmessig for at den enkelte brukeren skal kunne komme i arbeid. Forskriften regulerer et bredt spekter av virkemidler som kan brukes for å få folk i arbeid. Arbeidsrettede tiltak tildeles av Arbeids- og velferdsetaten i henhold til føringene i forskriften, innen den økonomiske rammen som bevilges over statsbudsjettet og føringene i de årlige tilde-lingsbrevene til Arbeids- og velferdsetaten.

3.3 Departementets vurdering og forslag

Målet med arbeidsavklaringspenger er å få flest mulig raskest mulig i arbeid. Motivasjon og egen-innsats er svært viktig for å nå dette målet.

Det er nær sammenheng mellom arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a tredje ledd om utarbeidelse av aktivitetsplan og kravet i folke-trygdloven § 11-8 om at det ved innvilgelsen av arbeidsavklaringspenger skal fastsettes krav til egenaktivitet. Departementet foreslår at denne sammenhengen framheves ved at det i folketrygdloven § 11-8 tas inn en henvisning til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a. Departementet ser videre at det sentrale ikke er at kravene til aktivitet fastsettes ved innvilgelse av arbeidsavkla-ringspenger, men at det stilles hensiktsmessige aktivitetskrav og at kravene dermed må justeres

hvis brukerens situasjon endrer seg. Departementet foreslår at dette tydeliggjøres.

Personer som fyller de øvrige vilkårene for å få arbeidsavklaringspenger vil bl.a. kunne få ytelsen så lenge de faktisk får aktiv behandling. Det følger av dagens regelverk at det ikke er tilstrekkelig at personen har behov for slik behandling. Behandlingen må være tilgjengelig for brukeren og brukeren må faktisk benytte seg av den. Det er heller ikke slik at enhver behandling kan godkjennes. I kravet om at behandlingen skal være aktiv ligger det et krav om at det skal være sannsynlig at behandlingen vil kunne bedre arbeidsevnen. Departementet foreslår derfor at det i § 11-6 første ledd bokstav a slås fast at medlemmet må *få* aktiv behandling.

Arbeids- og velferdsetaten har begrensede tiltaksressurser. Personer som er i målgruppen for arbeidsavklaringspenger vil bli prioriterte ved tildeling av arbeidsrettede tiltak. Noen brukere vil likevel kunne oppleve at de ikke får tildelt tiltak selv om etaten mener at det er nødvendig for at de skal kunne klare å komme i arbeid, at de ikke får den bistanden som etaten anser som aller mest hensiktsmessig eller at de ikke får så omfattende bistand som etaten mener at de kunne ha behov for. Mange av de arbeidsrettede tiltakene har dessuten varighetsbegrensninger og aldersgrenser for å unngå at deltakerne blir gående i tiltak istedenfor å orientere seg mot arbeidsmarkedet eller å finansiere utdanning ved lån fra Statens lånekasse for utdanning. Varighetsbegrensningene vil kunne føre til at brukeren må avslutte et tiltak selv om de kunne ha god nytte av å fortsette på tiltaket.

Formålet med bistanden og oppfølgingen som mottaker av arbeidsavklaringspenger tilbys, er å sette vedkommende i stand til å skaffe seg eller å beholde et arbeid, som vedkommende kan utføre, dvs. å bedre evnen til å utføre et inntektsgivende arbeid. Departementet foreslår derfor at det i § 11-6 slås fast at bistanden skal ha som mål å gjøre brukeren i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Departementet ser at ordlyden i § 11-6 isolert sett kan tyde på at det er tilstrekkelig at brukeren har *behov* for bistand. Arbeidsavklaringspenger kan etter § 11-13 også gis i nærmere angitte perioder der en ikke deltar på tiltak. Det er likevel ikke meningen at en skal få ytelsen utover perioder der en faktisk blir prioritert til, og deltar på, tiltak. Departementet ønsker å tydeliggjøre dette. Det er heller ikke nok at personen får tilbud om et arbeidsrettet tiltak. Personen må i tillegg være i stand til å nyttig-

gjøre seg tiltaket. Departementet mener at også dette taler for at det bør presiseres at kravet er at personen faktisk deltar på et arbeidsrettet tiltak. Departementet foreslår at dette gjøres ved at det i § 11-6 bokstav b slås fast at en må delta på et arbeidsrettet tiltak. Departementet mener at endringene vil tydeliggjøre lovens formål og at dette vil kunne bidra til en mer ensartet praksis i Arbeids- og velferdsetaten.

Departementet viser til at det i forslaget om arbeidsavklaringspenger mv. som ble sendt på høring høsten 2007, ble varslet at departementet tok sikte på å lage et eget stønadskapittel i folketrygdloven. Det vil i denne sammenhengen bli vurdert om bestemmelsene om tilleggsstønadene skal flyttes ut av folketrygdloven kapittel 11 og inn i det nye stønadskapet slik at kapittel 11 bare regulerer livsoppholdsytelsen arbeidsavklaringspenger. Departementet vil i så fall vurdere om det samtidig bør gjøres andre endringer i kapittel 11 for at sammenhengen mellom bestemmelsene skal bli enda tydeligere.

Det vises til lovforslaget.

3.4 Iverksettelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Endringen innebærer en klargjøring av forholdet mellom dagens regler og har derfor ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

4 Heving av beløpsgrensen for å unnlate tilbakekreving av feilutbetalinger – folketrygdloven § 22-15 sjette ledd

4.1 Innledning

Departementet foreslår å heve beløpsgrensen for når Arbeids- og velferdsetaten kan unnlate tilbakekreving av feilutbetalinger fra et halvt rettsgebyr til fire ganger rettsgebyret.

4.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Feilutbetalinger fra Arbeids- og velferdsetaten kan kreves tilbake etter reglene i folketrygdloven § 22-15. Feilutbetalinger som utgjør et mindre beløp enn 50 prosent av rettsgebyret, kreves ikke tilbake (§ 22-15 sjette ledd). Beløpsgrensen svarer nå til 430 kroner.

4.3 Departementets vurdering og forslag

Tilbakekreving av feilutbetalinger er en viktig del av arbeidet mot trygdemisbruk. En effektiv innkreving gir et klart signal om at misbruk ikke lønner seg. Tilsvarende gir det uheldige signaler dersom tilbakebetalingskrav i misbrukssaker går til foreldelse og ikke kan kreves tilbake.

Arbeids- og velferdsetaten har store restanser på tilbakekrevingssområdet. Ved utgangen av 2010 var om lag 50 000 saker under vurdering med henblikk på tilbakekreving, og feilutbetalt beløp utgjorde om lag 1 150 millioner kroner. Tilgangen av slike saker var stor også i 2011, om lag 45 000 saker.

Restansesituasjonen innebærer at tilbakekrevingssakene ikke behandles tilstrekkelig raskt til å unngå foreldelse i en betydelig del av sakene. I april 2011 ble det anslått at restansene kunne utgjøre opp til 1,5 milliarder kroner og opp til 60 000 saker. Videre ble det anslått at et beløp på mellom 60 og 120 millioner kroner ville gå til foreldelse i 2011.

En handlingsplan for nedarbeiding av restansene inkluderer blant annet en prioritering av sakene ut fra beløpets størrelse. I 2011 har etaten prioritert tilbakekreving i nye saker der feilutbetalt beløp utgjør mer enn 3 000 kroner og gamle saker med beløp over 600 kroner (om lag tilsvarende gjeldende beløpsgrense for saker der innkreving kan unnlates). Dette har økt gjennomsnittlig beløp sendt til innkreving med 24 prosent.

På denne bakgrunn har departementet som et ytterligere tiltak vurdert å heve beløpsgrensen i folketrygdloven § 22-15 sjette ledd for når tilbakekreving kan unnlates. Ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet vil dette frigjøre kapasitet til å behandle saker med større beløp og til å ta tak i store saker raskt. Saker under beløpsgrensen vil kunne avsluttes og ryddes regnskapsmessig. Hevet beløpsgrense vil som følge av dette øke innkrevd beløp.

I forhold til en effektiv utnyttelse av ressursene må det også tas i betraktning at kostnadene ved å behandle en tilbakekrevingssak er anslått til vel 3 000 kroner i gjennomsnitt, dvs. at den gjeldende beløpsgrensen tilsier tilbakekreving i et betydelig antall saker der tilbakekrevingen ikke er regningssvarende.

Departementet foreslår etter dette at folketrygdloven § 22-15 sjette ledd endres slik at beløpsgrensen for å unnlate tilbakekreving heves fra et halvt rettsgebyr til fire ganger rettsgebyret

(fra 430 til 3 440 kroner). For å unngå at endringen fører til uheldige tilpasninger i praksis, bør imidlertid beløpsgrensen formuleres som en adgang til å unnlate tilbakekreving av lavere beløp, og det bør presiseres at tilbakekreving alltid skal skje dersom den som har fått utbetalingen (mottakeren), eller noen som opptrådte på vegne av mottakeren, har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt.

For ordens skyld nevnes at forslaget også har virkning for tilbakekreving av ytelser etter folketrygdloven kapittel 5 om helsetjenester, jf. at folketrygdloven § 22-15 ifølge paragrafens første ledd også gjelder feilutbetalinger fra Helsedirektoratet eller organer underlagt Helsedirektoratet.

Det vises til lovforslaget.

4.4 Iverksettelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks.

Arbeids- og velferdsdirektoratet anslår at en heving av beløpsgrensen vil kunne gi en betydelig merinnkreving. Dette vil gjelde så lenge restansesituasjonen og antall saker under behandling er om lag som i dag. I den forbindelse må det også tas i betraktning at den økte ressursinnsatsen og effektiviseringen av arbeidet mot trygdemisbruk som det er lagt opp til, vil føre til at antall saker til tilbakekreving øker. Feilutbetalinger på helseområdet vil gjennomgående utgjøre lavere beløp, og det er ikke grunn til å vente at helsetjenesteforvaltningens tilbakekreving vil påvirkes i nevneverdig grad.

5 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

5.1 Merknader til endringene i folketrygdloven

Til § 2-7

I *tredje ledd bokstav b* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 3-26

I *tredje ledd bokstav e* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til overskriften i kapittel 9

I *overskriften* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 9-1

Begrepet "nære pårørende" erstattes med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 9-3

I *første ledd* erstattes begrepet "en nær pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 9-12

I lovforslaget utvides kretsen av personer som kan motta pleiepenger ved pleie av nære pårørende i hjemmet i livets slutfase til også å gjelde personer utenfor familierelasjoner. Det vil nå være tilstrekkelig at vedkommende er en nærstående person. Det stilles i tillegg et krav om at pasienten samtykker skriftlig til at vedkommende skal være pleieryter. Det vises til punkt 2.

Til § 11-6

Departementet foreslår å tydeliggjøre at for å få rett til arbeidsavklaringspenger kreves at mottaker faktisk deltar på arbeidsrettet tiltak eller mottar behandling som sannsynligvis vil kunne bedre arbeidsevnen. I tillegg presiseres det at bistanden mottaker av arbeidsavklaringspenger tilbys skal ha som mål å gjøre brukeren i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Det vises til punkt 3.

Til § 11-8

Departementet foreslår å framheve sammenhengen mellom kravet til egenaktivitet for å komme i arbeid etter folketrygdloven § 11-8 og kravet om utarbeidelse av aktivitetsplan etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a tredje ledd. Dette gjøres ved å henvise til § 14a i arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Det vises til punkt 3.

Til § 15-9

I *tredje ledd* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 16-8

I *tredje ledd* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 17-8

I *fjerde ledd* erstattes begrepet "nære pårørendes" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 22-10

I *andre ledd bokstav d* erstattes begrepet "nære pårørende" med "nærstående", se merknaden til § 9-12. Det vises til punkt 2.

Til § 22-15

Endringen i *sjette ledd* innebærer at beløpsgrensen for å unnlate tilbakekreving av feilutbetalinger fra Arbeids- og velferdsetaten heves fra et halvt rettsgebyr til fire ganger rettsgebyret. Innkreving skal likevel foretas dersom feilutbetalingen skyldes at den som har fått utbetalingen (mottakeren) eller noen som opptrådte på vegne av mottakeren har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt. Det vises til punkt 4.

5.2 Merknader til endringene i arbeidsmiljøloven

Til § 12-10

I *overskriften* til bestemmelsen og i *første ledd* erstattes begrepet "nær pårørende" med "nærstående" som følge av lovendringsforslaget i folketrygdloven § 9-12, se merknaden til denne. Det vises til punkt 2.

Til § 17-5

I *andre ledd* erstattes begrepet "nære pårørende" med "nærstående", se merknaden til § 12-10 og merknaden til folketrygdloven § 9-12. Det vises til punkt 2.

Arbeidsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal disse endringene gjøres:

I innledningen til loven skal "Kapittel 9 Stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom" endres til "Kapittel 9 Stønad ved barns og andre nærstående sykdom".

§ 2-7 tredje ledd bokstav b skal lyde:

- b) omfatte stønad ved helsetjenester etter kapittel 5, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre *nærståendes* sykdom etter kapittel 9, og ytelser ved fødsel og adopsjon etter kapittel 14.

§ 3-26 tredje ledd bokstav e skal lyde:

- e) ytelser fra folketrygden i form av dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre *nærstående* sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14

Overskriften til kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9. Stønad ved barns og andre *nærstående* sykdom

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1 *Formål*

Formålet med stønad etter dette kapitlet er å kompensere for bortfall av arbeidsinntekt for yrkesaktive i forbindelse med barns eller barnepassers sykdom, barns funksjonshemning og pleie av *nærstående* i livets slutfase.

§ 9-3 første ledd første punktum skal lyde:

Et medlem som har tapt pensjonsgivende inntekt (§ 3-15) ved fravær fra arbeidet på grunn av et barns, en barnepassers eller en *nærstående* sykdom, har rett til stønad etter bestemmelsene i dette kapitlet.

§ 9-12 skal lyde:

§ 9-12 *Pleiepenger for pleie av en nærstående*

Til medlem som i hjemmet pleier en *nærstående* i livets slutfase, ytes det pleiepenger i opp-til 60 dager for hver pasient.

§ 11-6 skal lyde:

§ 11-6 *Bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet *for å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre*

- a) *får* aktiv behandling, eller
- b) *deltar på et* arbeidsrettet tiltak, eller
- c) etter å ha prøvd tiltak etter bokstavene a eller b fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra *Arbeids- og velferdsetaten*.

§ 11-8 nytt andre punktum skal lyde:

Medlemmet skal medvirke ved utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan han eller hun skal komme i arbeid (aktivitetsplan), jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a tredje ledd.

§ 11-8 nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum og skal lyde:

Kravene til egenaktivitet skal tilpasses den enkeltes funksjonsnivå og *aktivitetsplanen skal endres ved behov*.

§ 15-9 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre *nærstående*s sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14.

§ 16-8 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre *nærstående*s sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14 og pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3.

§ 17-8 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stø-

nad ved barns og andre *nærstående*s sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14 og pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven kapitlene 2 og 3.

§ 22-10 andre ledd bokstav d skal lyde:

- d) pleiepenger for pleie av barn og *nærstående* (§§ 9-10 til 9-12)

§ 22-15 sjette ledd skal lyde:

Tilbakekreving etter paragrafen her kan unnlates dersom det feilutbetalte beløpet utgjør mindre enn fire ganger rettsgebyret. Dette gjelder likevel ikke dersom den som har fått utbetalingen (mottakeren) eller noen som opptrådte på vegne av mottakeren, har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. skal disse endringene gjøres:

§ 12-10 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 12-10 *Omsorg for og pleie av nærstående*

Arbeidstaker som pleier *nærstående* i hjemmet i livets slutfase har rett til permisjon i 60 dager for pleie av den enkelte *nærstående*.

§ 17-5 andre ledd skal lyde:

(2) Ved oppsigelse under fravær på grunn av barns eller barnepassers sykdom etter § 12-9 eller fravær på grunn av pleie av *nærstående* etter § 12-10, forlenges fristen for å kreve forhandlinger eller gå til søksmål med det antall dager arbeidstaker var fraværende etter at oppsigelsen fant sted.

III

Ikrafttredelse

Endringen i folketrygdloven § 22-15 trer i kraft straks. De øvrige endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
